

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради
факультету філології, психології та
іноземних мов
протокол № 11 від 28.03.2023 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування зі спеціальності
для здобуття ступеня освіти «Доктор філософії»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 035 Філологія

Освітньо-наукова програма Філологія

Вінниця, 2023

Програма вступного випробування для вступників на здобуття освіти за ступенем освіти «Доктор філософії» за спеціальністю 035 Філологія, освітньо-науковою програмою «Філологія», 2023 рік. 19 с.

Розробники:

ГАРБЕРА І.В., в.о. завідувача кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології, кандидат філологічних наук, доцент;

ЗАГНІТКО А.П., декан філологічного факультету, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, професор кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології;

КОВАЛЬ Л.М., завідувач кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури, доктор філологічних наук, професор;

БІЛЕЦЬКА О.В., завідувач кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури, кандидат філологічних наук, доц., доцент;

ПРОСАЛОВА В.А., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури.

Пояснювальна записка

Для вступу на навчання за ступенем освіти «Доктор філософії» за спеціальністю 035 Філологія освітньо-науковою програмою «Філологія» Донецького національного університету імені Василя Стуса необхідно скласти вступне випробування зі спеціальності в обсязі програми ступеня вищої освіти «Магістр» із відповідної спеціальності.

Вступне випробування зі спеціальності проводиться у формі тесту. Тестові завдання містять **30** питань закритого типу. Вони перевіряють теоретичні знання з різних напрямів лінгвістичних досліджень, а також з української/світової літератури. Тривалість іспиту: 40 хв. Вступник перед початком випробувань обирає відповідний науковий напрям (10.02.01 – українська мова, 10.02.15 – загальне мовознавство, 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство та ін.) і виконує тридцять тестових завдань закритого зразка. У програмі викладено тематику тестових завдань закритого зразка з окремих наукових напрямів (10.02.01 – українська мова, 10.02.15 – загальне мовознавство, 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство та ін.), а також подано списки літератури (підручники, навчальні посібники, словники, монографії, наукові статті в авторитетних періодичних виданнях, електронні ресурси і под.), що допоможуть у підготовці до складання вступного випробування зі спеціальності.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДНИКІВ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

- (науковий напрям – українська/іноземна мова)

ТЕМАТИКА ТЕСТОВИХ ПИТАНЬ

1. Фонема як функційна одиниця мови. Поняття фонему, різні підходи до визначення фонему.

2. Питання про кількість та склад голосних фонем української/іноземної мови в дослідженнях українських/зарубіжних учених. Диференційні ознаки фонем. Система голосних фонем. Сильні й слабкі позиції.

3. Наголос як одиниця фонетики. Словесний наголос, його функції. Акустичні й артикуляційні відмінності наголошених складів від ненаголошених. Місце наголосу в слові в українській/іноземній мові. Рухомий і нерухомий наголос у словозміні і словотворенні.

4. Лінгвістичний (функційний) аспект вивчення мовних звуків. Звуки мовлення і звуки мови. Поняття фонему. Основні функції фонему. Варіанти й варіації фонем. Сильні та слабкі позиції фонем.

5. Орфоепічні норми в системі голосних і приголосних звуків. Орфоепічні норми приголосних у деяких граматичних формах. Засоби милозвучності. Орфоепічні норми запозичених слів. Кодифікація орфоепічних норм. Літературна вимова в історичному розвитку.

6. Орфоепія. Різні погляди на предмет орфоепії. Орфоепічні норми, їхнє значення. Причини порушення орфоепічних норм. Вимовні помилки: фонетичні та фонологічні. Орфоепічні варіанти, місце їх у літературній вимові.

7. Лексичні конверсиви. Лексико-семантичні групи слів в їхньому відношенні до синонімії. Семантичні функції конверсивів. Квазіконверсиви.

8. Системна організація фразеології. Фразеологічна парадигматика: фразеологічні синоніми, антоніми. Фразеологічна багатозначність. Фразеологічні омоніми. Фразеологічна синтагматика.

9. Багатозначність слова. Розподіл багатозначності в словниковому складі. Типи лексичних значень слова. Регулярна і нерегулярна, дискретна і дифузна, прозора і непрозора полісемія. Переносні значення. Метафора і метонімія, їх нейролінгвістична інтерпретація (функціональна асиметрія півкуль головного мозку, різновиди афазії).

10. Антонімія як вираження семантичної протилежності слів. Структурні і семантичні типи антонімів. Функції антонімів. Квазіантоніми. Словники антонімів.

11. Поняття внутрішньої форми слова. О.О. Потебня про внутрішню форму слова. Види мотивованості номінації (внутрішньої форми).

12. Лексична парадигматика, синтагматика й епідигматика. Лексична сполучуваність слів; лексичні функції; словники лексичної сполучуваності слів.

13. Взаємодія значень. Сфери дії логічних слів. Лексичне значення і конотації. Культурні (енциклопедичні) і мовні (лексичні) конотації. Етнолінгвістика. Етнолінгвістичні словники. Енциклопедичні словники.

14. Типи об'єднань слів за значенням (групи, поля, категорії). Ідеографічні словники. Тезауруси. Множинність лексичних класифікацій. Статус лексичного значення слова. Сильні і слабкі компоненти значення. Модальні межі.

15. Поняття морфолого-синтаксичного способу творення слів: його специфіка та різновиди (субстантивізація, ад'єктивізація, прономіналізація, адвербіалізація).

16. Історичний характер морфемної структури слова. Типи змін у морфемній будові слова: опрощення, перерозклад, ускладнення, декореляція. Правила морфемного аналізу.

17. Категорія часу. Значення та вживання форм теперішнього, минулого, давноминулого та майбутнього часу в українській/іноземній мові. Утворення форм теперішнього, минулого, давноминулого й майбутнього часів (з історичним поясненням).

18. Дієприкметник як проміжний розряд між дієсловом і прикметником. Синтаксична роль дієприкметника. Активні й пасивні дієприкметники та їх творення. Безособові форми дієприкметникового походження на *-но*, *-то* та їх синтаксична роль.

19. Поняття словотвірної пари, словотвірного пучка, словотвірної парадигми, словотвірного ланцюжка, словотвірного гнізда, словотвірного типу, словотвірної моделі, твірна база і словотвірні засоби.

20. Засоби безвідносного та відносного вираження міри ознаки. Ступені порівняння прикметників. Значення прикметників вищого ступеня. Засоби утворення прикметників вищого ступеня. Засоби утворення прикметників найвищого ступеня. Значення форм прикметників найвищого ступеня.

21. Поняття морфеми. Класифікація морфем за роллю в складі слова, за семантичною функцією, за наявністю звукового показника, за кількістю фонем, за здатністю сполучатися з іншими морфемами, за поширенням. Співвідносність між регулярністю, продуктивністю і частотністю афіксів. Поняття синонімії й омонімії морфем. Інтерфікси. Афіксоїди. Асемантичні морфеми.

22. Словотвір і морфемна будова слова. Зв'язок проблем словотвору з питаннями морфемної будови слова. Способи словотвору і структурні класи слів. Відмінність морфемного від словотвірного аналізу.

23. Морфологічний спосіб творення слів: суфіксація, префіксація, префіксально-суфіксальний різновид, флективний різновид, постфіксація, складання. Специфіка кожного з різновидів морфологічного способу словотворення.

24. Категорія числа. Значення категорії числа. Іменники, що мають тільки форми однини або тільки форми множини. Вживання форм числа. Залишки форм двоїни в сучасній українській/іноземній літературній мові та в народних говорах.

25. Категорія відмінка. Значення категорії відмінка. Система відмінків у сучасній українській/іноземній мові. Основні значення відмінків. Способи вираження значень відмінка, роду й числа в іменниках, що не мають форм словозміни.

26. Категорія роду як одна з основних морфологічних ознак іменника. Поділ іменників за родами. Засоби вираження категорії роду іменників. Граматичний рід аббревіатур, іменників іншомовного походження та деяких власних назв. Іменники спільного роду. Хитання в роді.

27. Відмінювання іменників. Поділ на відміни і групи. Система відмінкових форм однини та множини. Зауваження до відмінкових форм іменників.

28. Поділ числівників за значенням. Кількісні числівники як основний розряд числівників. Питання про порядкові та неозначено-кількісні числівники. Іменники, що виражають поняття кількості, та відмінність їх від числівників.

29. Відмінювання різних розрядів займенників. Короткі історичні пояснення про утворення окремих форм займенників.

30. Словосполучення як синтаксична одиниця. Відомості з історії вчення про словосполучення; неоднакове розуміння словосполучення в сучасних працях із синтаксису. Типи підрядних словосполучень.

31. Принципи пунктуації. Пунктуація й синтаксична система мови. Пунктуація й інтонація. Основні типи пунктуаційних знаків та огляд їх уживання в простому та складному реченнях. Функції розділових знаків.

32. Структура поширеного речення. Другорядні члени речення у двоскладних й односкладних реченнях. Сучасний стан учення про члени речення. Поняття детермінанта. Питання про відокремлені члени речення.

33. Семантична структура речення. Об'єктивні та суб'єктивні смисли речення. Роль теорії мовленнєвих актів у вивченні модального смислу. Логіко-граматичний аналіз пропозиційного смислу речення.

34. Односкладні речення. Історія питання про односкладні речення. Типи односкладних речень. Означено-особові, узагальнено-особові, неозначено-особові речення. Безособові речення. Питання про інфінітивні речення. Номінативні (називні) і генетивні речення. Вокативні речення.

35. Синтаксис тексту. Питання про одиниці тексту. Складне синтаксичне ціле як складова одиниця тексту, його будова і функції. Внутрішньотекстові структурні зв'язки і смислові відношення. Категорії і функції тексту.

36. Складносурядні речення. Смислові відношення між частинами складносурядного речення та засобами зв'язку між ними. Формальні типи складних речень.

37. Складнопідрядні речення. Смислові відношення між частинами складнопідрядного речення та засобами зв'язку між ними. Формальні типи складних речень. Класифікації складнопідрядних речень.

- (науковий напрям – українська/світова література)

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Бароко як метод і стиль.
2. Класицизм як метод і стиль.
3. Романтизм у літературі: естетика, поетика.
4. Імпресіонізм у мистецтві та літературі. Його найяскравіші представники.
5. Експресіонізм у мистецтві та літературі. Його найяскравіші представники.
6. Естетика символізму (на прикладі 1–2 творів).
7. Реалізм як метод і стиль.

8. Індивідуальний стиль письменника як літературознавче поняття.
9. Футуризм як вияв дегуманізації мистецтва (на прикладі 2–3 творів).
10. Проблема художнього методу. Метод і стиль.
11. Модернізм як художній метод і стиль.
12. Соціалістичний реалізм: відновлення нормативної естетики.
13. Специфіка драми як роду літератури. Найпомітніші драматичні твори класиків.
14. Ліро-епічні жанри: поема, байка, балада, притча.
15. Постмодернізм: характерні ознаки, представники.

(науковий напрям – загальне мовознавство)

І. ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОВОЗНАВЧОЇ НАУКИ. ЗМІНА ПАРАДИГМ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ СУТНОСТІ ЇЇ ПРЕДМЕТА ВИВЧЕННЯ.

1. Об'єкт і предмет загального мовознавства. Предмет мовознавства як змінна величина. Соссюрівський підхід до кваліфікації мови, мовлення.

2. Основна проблематика загального мовознавства. Взаємостосунки загального та окремого мовознавства, теоретичного та прикладного. Місце мовознавства в системі наук. Єдність основних мовних функцій – комунікативної, репрезентативної та пізнавальної (когнітивної). Філософські основи мовознавства.

3. Розвиток мовознавства від його джерел і до сьогодні. Найважливіші загальнолінгвістичні ідеї доби античності та Середньовіччя. Основні характеристики логіцизму, біологізму та психологізму у лінгвістичній науці.

4. Проблема методології лінгвістичних досліджень. Методи та прийоми вивчення мовних явищ.

5. Передумови виникнення та розвитку основних підходів до теоретичного вивчення мов: історико-генетичного (від першої чверті XIX ст.), системно-структурного (від 20-30-х рр. XX ст.), комунікативно-прагматичного (від 60-х років XX ст.), синергетичного (від 80-х років XX ст.).

6. Визначення наукової парадигми. Виділення мовознавчих парадигм у діахронії (Т. Гамкрелідзе, О. Селіванова та ін.). Парадигмальна переорієнтація сучасного мовознавства: порівняльно-історична парадигма, системно-структурна парадигма, антропоцентрична (комунікативно-прагматична) парадигма.

7. Методологічні принципи сучасної лінгвістики: прагматизм, експансіонізм, експланаторність, антропоцентризм, функціоналізм.

8. Поняттєво-термінологічний та методичний апарат сучасної когнітивної лінгвістики, інгвокультурології, комунікативної лінгвістики та дискурсології.

9. Мова як особлива знакова система. Соссюрівське розуміння мовного знака як психічного феномена. Основні характеристики мовного знака за Соссюром.

10. Проблема походження мови.

11. Різні погляди на співвіднесеність мови та мислення. Проблема домовного мислення. Типи людського мислення.

12. Специфіка мовного відображення дійсності. Теорія мовної відносності

Сепіра – Уорфа. Теорія мовної додатковості Г.Брутяна.

13. Форми існування загальнонародної мови. Суспільні та територіальні діалекти. Літературна мова та її стилі. Мова художньої літератури. Койне. Піджини та креольські мови. Просторіччя. Мовна політика. Соціальні спільноти людей і соціальні різновиди мов.

14. Статика і динаміка мови. Функціонування і розвиток мови. Основні закони розвитку мови. Поняття динамічної синхронії. Варіативність мовних величин як прояв мовної динаміки. Стан мови як динамічна рівновага.

15. Історія мови та її хронологічні зрізи. Чинники розвитку мови та причини мовних змін. Позамовні й мовні чинники розвитку мови. Внутрішні й зовнішні мовні чинники розвитку. Мовні контакти і взаємодія мов.

16. Різноманітні стосунки між мовами. Субстрат, суперстрат, адстрат, інстрат, перстрат. Наслідки взаємодії мов. Поняття мовного союзу. Проблема мішаних мов. Дивергенція (диференціація) та конвергенція (інтеграція). Закони функціонування і розвитку мови.

17. Мовна система і мовна структура. Характеристики мови як системи особливого роду. Подвійне членування мови.

18. Основні внутрішні системи й підсистеми мови, їхні одиниці. Проміжні мовні системи. Ієрархія мовної будови та міжсистемні зв'язки.

19. Основні одиниці мовних рівнів – інваріанти. Інваріант і його співвідносність із варіантом. Ступінь спостереження і ступінь конструктів. Теорія ізоморфізму мовних рівнів.

20. Парадигмальні та синтагмальні зв'язки як основні типи відношень мовних одиниць. Поняття парадигми.

21. Фонетична система мови. Її складники: фонематична, просодична та силабічна підсистеми.

22. Семантична система мови.

23. Синтаксична система мови.

24. Проміжні мовні системи (морфонологічна та фразеологічна)

**(науковий напрям –
порівняльно-історичне і типологічне мовознавство)**

**(науковий напрям –
порівняльно-історичне і типологічне мовознавство)**

1. Діяльність Ф. Боппа і його праці; застосування порівняльного методу в морфології. Р. Раск і його праці з порівняльного вивчення граматичної будови індоєвропейських мов. Я. Грім і його «Німецька грамати́ка».

2. О. Х. Востоков і його діяльність зі створення історії слов'янських мов і їх періодизація. Питання лінгвістичної концепції В. фон Гумбольдта, теоретичне обґрунтування порівняльно-історичного мовознавства.

3. А. Шлейхер і його натуралістична концепція мови. Групування мов в межах сім'ї. Й. Шмідт і його теорія хвиль. Ф. де Соссюр як компаративіст. А. Мейє та його компаративістська діяльність.

4. Види типологічних досліджень. Загальна і часткова типологія.

5. Структурна типологія (чинники мовної подібності: генетичний, ареальний, типологічний, характерологічний).

6. Рівнева (аспектна) типологія: фонологічна типологія; лексична типологія; словотвірна типологія; морфологічна типологія; синтаксична типологія.

7. Типологія і порівняльно-історичне мовознавство. Типологія і лінгвістика універсалій. Типологія і зіставне мовознавство. Типологія і характерологія.

8. Зіставний метод. Прийоми індукції та дедукції в зіставному мовознавстві. Принципи зіставних досліджень. Рівні й аспекти зіставного дослідження.

9. Етапи зіставного аналізу. Використання інших методів у зіставних дослідженнях.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

- (науковий напрям – українська/іноземна мова)

ЛІТЕРАТУРА

НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова : фразеологія. Харків : Вища школа, 1983. 137 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
3. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів : Світ, 2003.
4. Бевзенко С.П. Українська діалектологія : [збірник вправ і завдань]. Київ : Вища школа, 1980. 246 с.
5. Беляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. Київ : Радянська школа, 1987. 246 с.
6. Дубічинський, В.В. Українська лексикографія : історія, сучасність та комп'ютерні технології : [навч. посібник]. Харків : Національний технічний ун-т "Харківський політехнічний ін-т", 2004. 164 с.
7. Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. Київ : Радянська школа, 1966. 307 с.
11. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк: ДонНУ, 2006. 378 с.
12. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. Київ : Ленвіт, 2000. 272 с.
13. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. Київ: Либідь. 1992. 312 с.
14. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. Київ : ІЗМН, 1998. 182 с.
15. Лукач С.П. Бесіда на уроках мови. Київ : Радянська школа, 1990. 112с.
16. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. Київ : Вища школа, 1989. 308 с.
17. Остапенко Н.М., Симоненко Т.В., Руденко В.М. Технологія сучасного уроку рідної мови. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 248 с.
18. Пентилюк М.І., Окуневич Т.Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах. Київ : Ленвіт, 2006.
19. Пентилюк М.І., Окуневич Т.Г. Сучасний урок української мови. Харків : Основа, 2007. 176 с.
20. Курс сучасної української літературної мови : [за ред. Л. А. Булаховського]. Київ : Рад. шк., 1951. Т. 2 : Синтаксис. 465 с.
21. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. Харків : Основа, 1995. 240 с.
22. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : [за ред. М. І. Пентилюк]. Київ : Ленвіт, 2003, 302 с.
23. Самійленко С.П. Нариси з історичної морфології української мови. Ч. 1.

Київ : Радянська школа, 1964. 234 с.; Ч. 2. Київ : Вища школа, 1970.

24. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання : [навч. посібник]. Київ : Вища шКиїв, 1994. 670 с.

25. Тоцька, Н.І. Сучасна літературна українська мова : Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Київ : Вища школа, 1981. 183 с.

ПІДРУЧНИКИ

1. Безпояско О.К., Городенська К. Г. Граматика української мови. Київ : Либідь, 1993. 336 с.

2. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис : Підручник. Київ : Либідь, 1993. 368 с.

3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.

4. Грищенко А.П., Мацько, Л. І., Плющ, М. Я.. Сучасна українська літературна мова. Київ : Вища школа, 1997. С. 11–97, 98–253.

5. Дзера О. Англійська й українська лексикографія (коротка теорія та історія). Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 169 с.

6. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М.. Курс сучасної української літературної мови. Київ : Вища школа, 1972.

7. Мацько Л.І., Сидоренко О. М., Мацько О. М.. Стилїстика української мови. Київ : Вища школа, 2003.

8. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах : [за ред. М. І. Пентиліюк]. Київ : Ленвіт, 2000. 264 с.

9. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах : [за ред. М. І. Пентиліюк]. Київ : Ленвіт, 2004. 400с.

10. Пентиліюк М.І. Культура мови і стилїстика. Київ: Вежа, 1994. 240 с.

11. Тестелец Я.Г. Введение в общий синтаксис Москва : Российский гос. гуман. ун-т, 2001. 800 с.

12. Коваль А.П. Практична стилїстика сучасної української мови. Київ: Вища школа, 1987. 352 с.

МОНОГРАФІЇ

1. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ : Наук. думка, 1992. 224 с.

2. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис : Монографія. Донецьк : ДонНУ, 2001. 662 с.

3. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Донецьк: ДонДУ, 1996. 437 с.

4. Історія української мови: Фонетика. М. А. Жовтобрюх, В. М. Русанівський, В. Г. Склярєнко. Київ : Наукова думка, 1979.

5. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: Семантична структура слова. Харків : Вища школа, 1977. 114 с.

6. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія : [ред. І. К. Білодід]. Київ : Наукова думка, 1973. 438 с.
7. Сучасна українська літературна мова. Морфологія : [ред. І. К. Білодід]. Київ : Наукова думка, 1969. 583 с.
8. Сучасна українська літературна мова. Фонетика : [ред. І. К. Білодід]. Київ : Наукова думка, 1969. 436 с.
9. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса : [перевод с франц.]. Москва. : Прогресс, 1988. 656 с.
10. Чабаненко В.А. Стилiстика експресивних засобiв української мови. Запорiжжя: Запорiзький державний унiверситет, 2002. 351 с.
11. Шульжук К.Ф. Складні багатокомпонентні речення в українській мові. Київ : Вища шк., 1986. 183 с.
12. Вихованець І.Р. Частини мови у семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 256 с.

СЛОВНИКИ

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либiль, 1997. 376с.
2. Кочан І., Захлюпана Н.. Українські лiнгводидакти крiзь призму часу : [словник-довiдник]. Львiв : ПАiС, 2009. 168с.
3. Наумчук М.М. Словник-довiдник основних термiнiв i понять з методики української мови. Тернопiль : Астон, 2008. 132 с.
4. Словник-довiдник з української лiнгводидактики : [за ред. М.І. Пентилюк]. Київ : Ленвiт, 2003. 149 с.
5. Тараненко О.О. Новий словник української (концепція i принципи укладання словника). Київ-Кам'янець-Подiльський, 1996. 171 с.
6. Українська мова. Енциклопедія : [ред. В. М. Русанiвський, О. О. Тараненко та iн.]. Київ : Укр. енциклопедія, 2000. 752 с.

- **(науковий напрям – українська/світова література)**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література

1. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції. Житомир: Рута, 2009. 336 с.
2. Білоус П.В. Інтерпретація літературного твору. Житомир, 2017. 304 с.
3. Будний В., Ільницький М. Порiвняльне лiтературознавство: Пiдручник. К.: Вид. дiм «Києво-Могилянська академiя», 2008. 430 с.
4. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. К.: Либiдь, 2008. 488 с.
5. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посiб. / В. І. Кузьменко та iн. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академiя», 2012. 432 с. (Серія «Альмамагер»)
6. Історія української літератури. Кiнець ХІХ – початок ХХ ст.: У 2 кн. : Пiдручник / За ред. О. Д. Гнiдан. Кн. 2. К.: Либiдь, 2006. 496 с.

7. Історія української літератури: ХІХ – поч. ХХІ ст.: навч. посіб.: у 3 т. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.] : за ред. В.І. Кузьменка. К. : Академвидав, 2013. Т. 1. 592 с. (Серія «Альма-матер»).

8. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст. : навч. посіб.: у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.; за ред. В. І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2014. Т. 2. 536 с.

9. Касперський Е. Література. Теорія. Методологія. *Література. Методологія*: Пер. з польськ. С.Яковенка / Упор. і наук. ред. Д.Уліцької. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. С. 9-37.

10. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. У 10-ти т. К. : ВЦ «Академія», 2013. Т. 1. У пошуках іманентного сенсу. 512 с. (серія АМ).

11. Ковалів Ю.І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. У 10-ти т. К. : ВЦ «Академія», 2013. Т. 2. У пошуках іманентного сенсу. 496 с. (серія АМ).

12. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. У 10-ти т. К. : ВЦ «Академія», 2014. Т. 3. У сподіваннях і трагічних зламах. 472 с. (серія АМ).

13. Ковалів Ю.І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. У 10-ти т. К. : ВЦ «Академія», 2015. Т. 4. У сподіваннях і трагічних зламах. 576 с. (серія АМ).

14. Ковалів Ю.І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. У 10-ти т. К. : ВЦ «Академія», 2017. Т. 5. У сподіваннях і трагічних зламах. 544 с. (серія АМ).

15. Козлик І. В. Світова література Доби середньовіччя та Епохи відродження. «Картина світу». Естетика. Поетика. Івано-Франківськ, 2011. 344 с.

16. Літературознавство. Словник основних понять. / Пер. з нім. А. Цяпи. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 280 с.

17. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К.: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.; Т. 2. 624 с.

18. Мітосек З. Теорії літературних досліджень. Сімферополь: Таврія, 2003. 408 с.

19. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 347 с.

20. Просалова В. А. Інтермедіальні аспекти новітньої української літератури. Донецьк – Вінниця. 2015. 154 с.

21. Просалова В. А. Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика. Навчальний посібник. Вінниця, 2019. 206 с.

Додаткова:

1. Безпечний І. Теорія літератури. К.: Смолоскип, 2009. 388 с.

2. Білоус П. В. Психологія літературної творчості: навч. посіб. К.: Академвидав, 2014. 216 с.

3. Бовсунівська Т. В. Основи теорії літературних жанрів. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 519 с.

4. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник. Київ: Либідь, 2006. 486 с.
5. Зборовська Н. Психологія і літературознавство: Посібник. К.: Академвидав, 2003. 392 с.
6. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури. К.: ВЦ «Академія», 2010. 256 с.
7. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
8. Літературознавство: словник основних понять: пер. з нім. вид. Тернопіль: Богдан, 2008. 279 с.
9. Наєнко М. Інтим письменницької праці: літературно-критичні дослідження. К.: ВЦ «Просвіта», 2013. 736 с.
10. Пахаренко В. Основи теорії літератури. К.: Генеза, 2009. 296 с.
11. Теорія літератури в Польщі: антологія текстів: друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / пер. з пол. С. Яковенко; упоряд. Б. Бакула; заг. ред. В. Моренець. К.: Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
12. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. 2-е вид., випр. і доповн. К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
13. Ференц Н. С. Основи літературознавства. К.: Знання, 2011. 432 с.
14. Ференц Н. С. Теорія літератури і основи естетики : навч. посіб. К. : Знання, 2014. 511 с. (Вища освіта ХХІ століття).
15. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література : від античності до початку ХІХ сторіччя : історико-естетичний нарис : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 356 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека українських підручників (pidruchniki.website). 2010 – 2012 Українські підручники онлайн admin{at}pidruchniki.ws. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=3351>
2. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: У 3 кн. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc...9/01.pdf
3. Ковбасенко Ю. І. Література Середньовіччя: Посібник для учителів та студентів. К., 2014. Режим доступу: [http://elibrary.kubg.edu.ua/\(6053/1/Y_Kovbasenko_LS_21_GI-Serednyovicca.pdf\)](http://elibrary.kubg.edu.ua/(6053/1/Y_Kovbasenko_LS_21_GI-Serednyovicca.pdf)).

(науковий напрям – загальне мовознавство)

І. ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва: Прогресс, 1974. 448 с.
2. Ветров А. А. Семиотика и ее основные проблемы. Москва: Политиздат, 1968. 263 с.
3. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ: АртЕк, 1996. 222 с.
4. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. Київ: Логос, 2004. 284 с.

5. Ковалик І.І., Самійленко С.П. Загальне мовознавство. Київ: Вища школа, 1985. 256 с.
6. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ: ВЦ «Академія», 2001. 234 с.
7. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Київ: Вища школа, 1996. 338 с.
8. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 1998. 168 с.
7. Якобсон Р.О. Лингвистика в её отношении к другим наукам [В:] Якобсон Р.О. Избранные работы. Москва: Прогресс, 1985. С. 369 – 421.

Додаткова література

1. Белл Р. Социолінгвістика: цели, методы и проблемы : [пер. с англ.]. Москва: Рос. гуманит. ун-т, 2001. 320 с.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты : [пер. с англ. и ком. Ю.А. Жлуктенко]. Київ: Вища школа, 1979. С. 17–141.
3. Вернадский В.И. Мысли о ноосфере. Москва : Наука, 1989. С. 178–242.
4. Голубовська І.О. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій. Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2011. 224 с.
5. Ельмслев Л. Прологомени к теории языка. Пер. с англ. Сост. В.Д. Мазо. Москва: КомКнига, 2006. 248 с.
6. Загнітко А.П. Теорії сучасних лінгвістичних вчень. Вінниця: ТОВ „Твори”, 2019. 528 с.
7. Загнітко А. Методологія наукових досліджень і актуальні питання сучасної лінгвістики. Вінниця: ФОП Кушнір Ю.В., 2021. 496 с..
8. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. Х, 920с.
9. Зиндер Л.Р. Общая фонетик. Изд. 2-е. Москва: Высшая школа, 1979. 342 с.
10. Космеда Т.А., Гажева І.Д.. Аспекти й методика вивчення слова у контексті зміни лінгвістичних парадигм. *Мовознавство*. 1991. № 1. С. 39–46.
11. Касевич В.Б. Фонологические проблемы общего и восточного языкознания. Москва: Наука, 1983. 301 с.
12. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история [В:] Новое в лингвистике. Вып.3. Москва: Изд-во иностранной литературы, 1963. С. 231–261.
14. Куранова Є.І. Основи психолінгвістики. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
15. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. 2-ге вид. Вінниця: Поділля, 2003. 464 с.
16. Мовна система як результат відображення процесів концептуалізації і категоризації навколишнього світу : [монографія] / [за ред. А. В. Корольової]. Київ: Гілея, 2012. 200 с.
17. Пирс Ч. Избранные философские произведения. Москва: Логос, 2000. 448 с.
18. Півторак Г.П. Українці: звідки ми і наша мова. Київ: Наукова думка, 1993. 200 с.
19. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики. Київ: Наукова думка, 1988. 236 с.
20. Семчинський С.В. Семантична інтерференція мов. Київ: Вища школа, 1974. 256 с.

21. Семенець О.Є. Соціальні процеси і мовна дійсність : англійська мова в країнах Азії та Африки : [ред. Ю.О. Жлуктенко]. Київ: Вища школа, 1984. 190 с.
22. Сепир Э. Как языки влияют друг на друга [В:] Избранные труды по языкознанию и культурологии. Москва: Прогресс, 1993. С. 173–184.
23. Солнцев В.М. Язык как системно-структурное образование : [монография; изд. 2.е]. Москва: Наука, 1977. 341 с.
24. Степанов Ю.С. В трёхмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства . Москва : Наука, 1985. 332 с.
25. Тищенко К.М. Концепція слова, лексеми і словоформ. Основи мовознавства : [системний підручник]. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. 157 – 162 с.
26. Ткаченко О. Б. Соціолінгвістична класифікація мов у слов'янській специфіці й динаміці [В:] Мовознавство. 2003. №2 –3. С. 3 – 13.
27. Ткаченко О.Б. Українська мова і мовне життя світу. Київ: Спалах, 2004. 272 с.
28. Трубецкой Н.С. Избранные труды по филологии. Москва: Прогресс, 1987. 558 с.
29. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса : [научное издание; пер. с англ. под ред. и с предисл. В.А. Звегинцева]. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1972. 231 с.

Термінологічні й енциклопедичні словники

1. Вахек Й. Лингвистический словарь Пражской школы. Москва: Прогресс, 1964. 350 с.
2. Ганич Д.І. Словник лінгвістичних термінів. Д.І. Ганич, І.С. Олійник. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
3. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. Х, 992 с.
4. Краткий словарь когнитивных терминов. Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова, 1996. 200 с.
5. Хэмп Э. Словарь американской лингвистической терминологии. Москва: Прогресс, 2002. 536 с.
6. Encyclopædia Britannica Online <https://www.britannica.com/>
7. Le Langage. Sous la direction de Bernard Pottier. P., 1973.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

- Проект Гутенберг» (www.gutenberg.net), містить найкраще з того, що було створено людством, формується на добровільній основі;
- Громадська Публічна Інтернет-бібліотека – Internet Public Library (www.ipl.org), фінансується Мічиганським університетом.
- Бібліотеки Європейського Союзу (www.theeuropeanlibrary.org; www.epoch-net.org)
- Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000. 752 с. (<http://resource.history.org.ua/item/0012641>)

Інші Інтернет-ресурси:

- About (www.about.com)
- Alta Vista (www.altavista.com)
- Fast Search (www.alltheweb.com)
- Google (www.google.com)
- Open Directory Project (dmoz.org)

**(науковий напрям –
порівняльно-історичне і типологічне мовознавство)**

Література

Основна література

1. Андерш, Йозеф. Проблема мовних універсалій у сучасному американському мовознавстві. *Мовознавство*. 1975. № 3.
2. Білецький, Андрій. Сучасне порівняльно-історичне мовознавство (проблеми та аксіоми). *Studia linguistica*. 2012. Вип. 6(1). С. 5 – 16.
3. Верба Лідія. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова Книга. 2003.
4. Гамкрелідзе, Тамаз, Иванов, Вячеслав. *Индоевропейский язык и индоевропейцы : реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры* : В 2 т. Тбилиси: Издательство Тбилис. университета, 1984
5. Жлуктенко, Юрій. Контрастивна лінгвістика. Проблеми і перспективи. *Мовознавство*. 1976. № 4. С. 3–15.
6. Жлуктенко, Юрій. Контрастивний аналіз як прийом мовного дослідження. *Нариси з контрастивної лінгвістики*. Київ : Наук. думка, 1979. С. 5–11.
7. Корунець, Ілько. *Порівняльна типологія англійської та української мов*. Київ : Либідь, 1995.
8. Кочерган, Михайло. Зіставна лексична семантика: проблеми і методи дослідження. *Мовознавство*. 1996. № 2–3. 3–12 с.
9. Кочерган, Михайло. *Основи зіставного мовознавства*. Київ : Вид. центр «Академія», 2006.
10. Манакин, Владимир. *Основы контрастивной лексикологии: близкородственные и родственные языки*. Кировоград : ЦУИ, 1994.
11. Селіванова, Оксана. *Сучасна лінгвістика*. Полтава : Довкілля, 2006.
12. Семчинський, Станіслав. Вступ до порівняльно-історичного мовознавства (на матеріалі індоєвропейських мов). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2002.
13. Breul, Carsten, and Edward Göbbel. *Comparative and contrastive studies of information structure*. Amsterdam: John Benjamins Pub. Co., 2010.
14. Fisiak, Jacek. "Robert Lado and Contrastive Linguistics." In *Scientific and Humanistic Dimensions of Language*, 209. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1985. <http://dx.doi.org/10.1075/z.22.31fis>.
15. Gómez González, María de los Ángeles, and Susana M. Doval-Suárez. "On contrastive linguistics." In *The Dynamics of Language Use*, 19–45. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2005. <http://dx.doi.org/10.1075/pbns.140.05gom>.
16. Hasselgård, Hilde, and Stig Johansson. "Learner corpora and contrastive interlanguage analysis." In *Studies in Corpus Linguistics*, 33–62. Amsterdam: John

Benjamins Publishing Company, 2011. <http://dx.doi.org/10.1075/scl.45.06has>.

17. Hellan, Lars, Andrej Malchukov, and Michela Cennamo. "Introduction. Issues in contrastive valency studies." In *Linguistik Aktuell/Linguistics Today*, 2–24. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2017. <http://dx.doi.org/10.1075/la.237.01hel>.

18. Husain, S. M. R. *Contrastive syntax: Search for a model*. New Delhi: Bahri Publications, 1991.

19. Kniffka, Hannes. *Elements of culture-contrastive linguistics =: Elemente einer kulturkontrastive Linguistik*. Frankfurt am Main: P. Lang, 1995.

20. Kortmann, Bernd. "Contrastive Linguistics: English and German." In *English Linguistics*, 113–42. Stuttgart: J.B. Metzler, 2020. http://dx.doi.org/10.1007/978-3-476-05678-8_5.

21. Lee, Chungmin. "Contrastive Topic and proposition structure." In *Linguistik Aktuell/Linguistics Today*, 345–71. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2003. <http://dx.doi.org/10.1075/la.57.16lee>.

22. Markus, Manfred. *English-German contrastive linguistics: A bibliography*. Frankfurt am Main: P. Lang, 1987.

23. Vandepitte, Sonia, and Gert De Sutter. "Contrastive Linguistics and Translation Studies." In *Handbook of Translation Studies*, 36–41. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2013. <http://dx.doi.org/10.1075/hts.4.con4>.

Додаткова література

1. Андерш, Йозеф. *Типологія простих дієслівних речень у чеській мові у зіставленні з українською*. Київ : Наук. думка, 1987.

2. Басиров, Шаміль. *Типологія дієслів із рефлексивним комплексом в індоєвропейських мовах*. Донецьк: ДонНУ, 2004.

3. Беднаж, Марія. *Польсько-українська міжмовна омонімія: автореф. дис. канд. філол. наук*. Київ, 2000. 19 с.

4. Alduais, Ahmed Mohammed Saleh. A Comparative and Contrastive Account of Research Approaches in the Study of Language. *International Journal of Learning and Development* 2, no. 5 (October 2012): 255. <http://dx.doi.org/10.5296/ijld.v2i5.2456>.

5. Chubur, Tatyana A. Methodology of lexical-conceptual and semantic analysis of the linguistic and extralinguistic spheres of different cultures in the framework of linguistic-conceptual and comparative studies. *NSU Vestnik. Series: Linguistics and Intercultural Communication* 16, no. 4 (2018): 116–29. <http://dx.doi.org/10.25205/1818-7935-2018-16-4-116-129>.

6. Eriksson, Olof. A contrastive study of proverbialization. *Languages in Contrast* 8, no. 2 (November 2008): 235–61. <http://dx.doi.org/10.1075/lic.8.2.06eri>.

7. König, Ekkehard. Contrastive linguistics and language comparison. *Languages in Contrast* 12, no. 1 (January 2012): 3–26. <http://dx.doi.org/10.1075/lic.12.1.02kon>.

8. Shwayder, Kobey. The best binary split algorithm a deterministic method for dividing vowel inventories into contrastive distinctive features /. Waltham, Mass. : Brandeis University, 2009. <http://dcoll.brandeis.edu/handle/10192/23254>.

9. Teich, Elke. System-oriented and text-oriented comparative linguistic research. *Languages in Contrast* 2, no. 2 (December 1999): 187–210. <http://dx.doi.org/10.1075/lic.2.2.04tei>.

10. van der Auwera, Johan. From contrastive linguistics to linguistic typology. *Languages in Contrast* 12, no. 1 (January 2012): 69–86. <http://dx.doi.org/10.1075/lic.12.1.05auw>.